

**Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
СУДОВОЇ ЕКСПЕРТОЛОГІЇ,
КРИМІНАЛІСТИКИ
ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ**

**Current Issue of Forensic Expertology,
Criminalistics and Criminal Procedure**

**Матеріали VI міжнародної
науково-практичної конференції
(Київ, 20 грудня 2024 року)**

**Proceedings of the VI International
Scientific and Practical Conference
(Kyiv, December 20, 2024)**

**Київ
2024**

УДК 343.98
А43

*Матеріали конференції подано в авторській редакції.
Відповідальність за достовірність фактів, статистичних даних
і точність викладеного матеріалу покладено на авторів.*

*Рекомендовано до друку вченою радою КНДІСЕ
(протокол № 13 від 10.12.2024)*

А43 **Актуальні** питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу : мат-ли VI міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 20.12.2024) / за заг. ред. Н. В. Нестор. — Київ : Видавництво Ліра-К, 2024. — 559, [1] с.

ISBN 978-617-8565-05-3

Видання містить матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої актуальним питанням судової експертології, криміналістики та кримінального процесу, що відбулася 20 грудня 2024 року в Києві.

Для працівників судових, правоохоронних органів, установ судової експертизи, викладачів, аспірантів, ад'юнктів та докторантів закладів вищої освіти.

УДК 343.98

ISBN 978-617-8565-05-3

© КНДІСЕ, 2024

© Видавництво Ліра-К, 2024

ЗМІСТ

Cataraga O., Prisacaru V. Tactical aspects in the disposition of judicial expertise	10
Cherniavska O. The role of international cooperation of forensic science specialists in prosecuting war crimes	15
Fabian V., Fenyvesi C. Forensic tactics of personal line-up method	20
Huang P. Diatoms AI examination in forensic drawing cases	25
Krupicka E. An update on image source attribution by means of PRNU	34
Morrow N. U.S. Dual-use export controls and compliance.	36
Olckers A. Features of expert research of the African Forensic Sciences Academy	61
Pertsev R. The influence of working under stressful conditions on the mental state of crime scene investigators and methods of counteracting this influence	68
Roux C. Revisiting forensic science through its fundamental principles and the Sydney Declaration – Why does it matter	70
Wyss S. A., Blumer A., Neuwald U., Bogdal Ch. Fine Art Authentication: a multidisciplinary task	74
Алексейчук В. І., Ткаченко Ю. В., Князева О. В. Методична діяльність судово-експертних установ як засіб забезпечення якості підготовки і проведення судових експертиз (на прикладі проведення семінару за участю експертів-психологів)	78
Амеліна А. С. Поняття та види експертних помилок	84
Ананьїн О. В., Марковський О. О. Біометрична ідентифікація як засіб протидії правопорушенням у сфері прикордонної безпеки	87
Антонюк П. Є., Запорошук Л. С., Козіянчук В. В. Покладання на криміналістику непритаманних їй функцій: сучасні компроміси або закономірності розвитку науки?	93
Арефіна Н. М. Судова психологічна експертиза у кримінальному провадженні за матеріалами відеозапису слідчої дії за участю дитини.	98
Афанасенко С. І. Кримінологічні проблеми застосування громадських робіт як альтернативного покарання	101
Баулін О. В. Помилки судових експертів: поняття, види, причини і наслідки	105
Бессонов О. В. Передумови впровадження штучного інтелекту в правосуддя в Україні	109
Біла В. Р. Окремі проблемні питання професійної підготовки судових експертів	114

Куликовська В. С. Ступінь захисту документів, що посвідчують особу, види підробок та методи перевірки автентичності	276
Лисенко А. М. Економічна експертиза: дослідження обґрунтованості витрачання бюджетних коштів	282
Лисенко А. М. Криміналістика та штучний інтелект.	286
Лисенко В. В. Визнання висновків судових експертиз недопустимими доказами (за матеріалами судової практики)	294
Лисенко С. Є. Цифрова криміналістика у розслідуванні незаконного переправлення осіб через державний кордон України	298
Литвиненко Е. С. Судові експертизи щодо злочинів проти основ національної безпеки. Психологічний аспект	303
Лук'янчиков Є. Д., Лук'янчиков Б. Є., Микитенко О. Б. Щодо «досудових» та «судових» доказів у кримінальному провадженні	307
Лучка Л. В. Особливості відшкодування шкоди, завданої землі та ґрунтам внаслідок збройної агресії та бойових дій	311
Мазниченко Ю. О., Гаврилюк Н. А., Форіс Ю. Б. Техніко-криміналістичне забезпечення огляду місця екологічної катастрофи: процесуальні і тактичні аспекти	317
Мазниченко Ю. О., Баулін О. В., Виноградова В. С. Організаційно-технічні та правові аспекти функціонування автоматизованих дактилоскопічних обліків в умовах воєнного стану	326
Мазур О. С. Щодо потерпілоорієнтовного підходу в кримінальному процесі України.	333
Мазуровський Д. В., Калюга К. В. Фактори, що впливають на якість і точність слідів пам'яті: когнітивні та зовнішні чинники (як важливий компонент сучасної криміналістики).	336
Макарова О. П. Клініко-психопатологічний метод судово-психіатричної експертизи	341
Матвєєвський О. В. Правові та методичні прогалини організації та проведення експертиз наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів	346
Машаро О. А. Окремі аспекти розслідування вбивства на замовлення	349
Мельник Я. Я. Моніторинг нормативно-правових умов реалізації повноважень на проведення експертизи	351
Милостива Д. Ф. Порівняльний аналіз методологічних аспектів експертизи харчових продуктів у вітчизняній та закордонній практиці	355
Милостива Д. Ф., Бабченко А. В. Використання дендрохронологічного аналізу при незаконному вирубуванні дерев	358
Міщенко Т. М. Інтеграція ІІІ-технологій в судово-експертну діяльність	361

УДК 343.98

Міщенко Тетяна Михайлівна,

*кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри аудиту
та економічного аналізу*

Державний податковий університет

ІНТЕГРАЦІЯ ШІ-ТЕХНОЛОГІЙ В СУДОВО-ЕКСПЕРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

INTEGRATION OF AI TECHNOLOGIES INTO FORENSIC ACTIVITIES

Розглянуто можливості та перспективи впровадження технологій штучного інтелекту в судову експертизу взагалі та судово-економічну зокрема. Наголошено, що важливими кроками у цьому стане розв'язання певних запропонованих завдань.

Ключові слова: штучний інтелект; криміналістика; судово-економічна експертиза.

The article considers the possibilities and prospects of introducing artificial intelligence technologies into forensic examination in general and forensic economic examination in particular. It is emphasised that important steps in this regard will be the solution of certain proposed tasks.

Keywords: artificial intelligence; forensic science; forensic economic examination.

За короткий час штучний інтелект (далі — ШІ) став неабияким проривом у різних галузях життя суспільства, впливаючи на розвиток різних видів людської діяльності. ШІ як галузь комп'ютерних наук займається створенням систем, здатних наближатися до рівня людського інтелекту, тому його розвиток та впровадження у практичну діяльність стало необхідністю для багатьох сфер, що вимагають швидкого, точного аналізу значних обсягів даних, прийняття рішень та вирішення складних проблем тощо.

Найбільший інтерес до можливостей використання ШІ у вирішенні численних завдань ведення бізнесу виявили транснаціональні корпорації, про що свідчать інвестиції, пік яких був у 2021 році, а становили вони 337,4 млрд дол. США [1]. Сучасна тенденція до зниження вартості ШІ-платформ та підвищення їх доступності дозволили розширити границі його використання, зокрема у сферах охорони здоров'я, освіти, науки, фінансів, торгівлі, транспорту, маркетингу, енергетики, кібербезпеки, правоохоронної, аграрної діяльності, судочинства та в інших. У багатьох галузях промисловості ШІ застосовують для важкої або небезпечної для людей роботи, наприклад, в таких галузях як машинобудування, металургія, логістика, та харчова промисловість.

ІІІ міцно зайняв особливе місце у повсякденному побуті людей як додатки для смартфонів, рекомендаційні та інформаційні системи, «розумні» будинки й «розумні» автомобілі, побутова автоматизація, інтернет-шопінг, голосові помічники тим самим, забезпечуючи вищий рівень зручності та комфорту життя.

Значний потенціал використання ІІІ-технологій існує у судово-експертній діяльності, яка з «моменту зародження та становлення завжди використовувала найпередовіші та найефективніші, відповідно до часу, науково-технічні винаходи в галузях фізики, хімії, біології, фотографії. В подальшому вони доповнилися математичними, статистичними засобами обробки інформації про об'єкти дослідження, новітніми інформаційними технологіями [2]. Наразі, актуальним питанням розвитку судових експертиз вбачається інтеграція можливостей ІІІ в практику експертних досліджень. Зрозуміло, що використання ІІІ-технологій потребує вирішення цілої низки проблем фінансового, матеріально-технічного, кадрового забезпечення, тощо. Але, першочергово, необхідно розробити концептуальні засади інтеграції ІІІ в судово-експертну діяльність на основі схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р «Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» [3], визначити мету, принципи, завдання, етичні та правові межі, етапи впровадження технологій штучного інтелекту як одного з пріоритетних напрямів розвитку сфери судово-експертних досліджень.

На перших етапах впровадження ІІІ, як будь-яка новітня технологія, спричиняє дискусії етичного, теоретичного та практичного характеру в колі науковців, дослідників, експертів і фахівців у галузі експертології. Результатом цих дискусій стали наукові розробки щодо: перспективи інтеграції ІІІ у вітчизняну експертну практику; узагальнення міжнародного досвіду використання та навчання ІІІ для цілей судово-експертної діяльності; врахування етичних, соціальних та правових аспектів застосування ІІІ; залучення ІІІ-технологій для вирішення діагностичних, ідентифікаційних та інших завдань залежно від виду експертиз; використання в криміналістичних дослідженнях нейронної мережі та інших технологій ІІІ тощо. Характерним є те, що існуючі наукові роботи не мають системного характеру, а стосуються окремих питань та напрямів дослідження.

Аналіз міжнародної експертної практики, наукових публікацій вітчизняних вчених та судових експертів свідчить про акцентування уваги на застосуванні ІІІ-технологій, переважно, в криміналістичних, комп'ютерно-технічних експертизах. При цьому, недостатньо вивчаються можливості ІІІ-технологій в проведенні судово-економічної експертизи, яка досліджує великі обсяги інформації, наданої в десятках томах кримінального провадження. При цьому, великі дані представлені у різноманітних форматах, що походять

з різних джерел інформації. Це можуть бути структуровані дані, такі як таблиці баз даних, або неструктуровані дані, які включають текстову інформацію, графіки, електронні листи, інформація про транзакції, бази даних або архіви тощо. Адаптація до кожного формату вимагає індивідуального підходу та аналізу для ефективного використання цих даних у вирішенні експертних завдань.

Вважаємо, що важливими кроками у формуванні підґрунтя для використання ІІІ-технологій в судово-експертній діяльності є вирішення основних питань, зокрема:

- підготовка низки нормативних документів, які б врегульовували можливість впровадження ІІІ-технологій у практику судових експертів;
- визначення етичних, правових принципів, врахування безпекових та соціальних аспектів використання ІІІ в експертній діяльності;
- надання експерту на дослідження документів в електронному форматі, оскільки лише так ІІІ зможе зчитати, проаналізувати та оптимізувати необхідну інформацію;
- створення єдиної експертної інформаційної системи для об'єднання великої кількості інформації, що дасть можливість використовувати її в поєднанні зі штучним інтелектом, а отже прискорить дослідження та аналіз великих масивів даних експертної практики;
- підготовка принципово нових методик проведення судових експертиз, які б враховували специфіку ІІІ-технологій при побудові алгоритмів дослідження;
- розробка механізму обов'язкової участі експерта-економіста у інтерпретації результатів дослідження, наданих алгоритмами штучного інтелекту;
- визначення порядку відображень у висновку експерта інформації про застосування ІІІ-технологій у дослідженні.

Водночас, в процесі впровадження ІІІ-технологій необхідно пам'ятати про особливий дослідницький характер роботи експерта-економіста, яка містить певні складнощі та нюанси і, які ІІІ не зможе повністю розуміти. Також необхідно врахувати, що невід'ємною складовою роботи експерта є його практичний досвід, інтуїція, які сприяють обґрунтуванню висновків експертизи, натомість алгоритми штучного інтелекту обмежені визначеною базою даних, що може призвести до спотворення результатів дослідження [2].

Отже, можна зробити висновки, що ІІІ є інновацією, яка може стати рушійною силою значних перетворень в судово-експертній діяльності; інтеграція ІІІ в судово-експертну діяльність повинна здійснюватися на основі концепції, яка б враховувала особливий характер експертних досліджень; процес інтегрування технологій штучного інтелекту в судово-експертну діяльність є тривалим в часі та ресурсовитратним.

Перелік посилань

1. Artificial Intelligence Index Report 2024. (2024). URL: <http://surf.li/lymxzu> (дата звернення: 27.11.2024).
2. Нестор Н. В. Штучний інтелект у судовій експертизі: загроза чи перспектива? *Криміналістика і судова експертиза*. 2024. Вип. 69. С. 85—88. URL: <https://digest.kndise.gov.ua/archive/criminalistics-and-forensics-2024/> (дата звернення: 27.11.2024).
3. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 27.11.2024).
4. Ніколайчук Т. В., Соломаха Ю. В. Щодо питання про використання можливостей штучного інтелекту в судовій експертизі. *Криміналістика і судова експертиза*. Вип. 69. С. 356—364. URL: <https://digest.kndise.gov.ua/archive/criminalistics-and-forensics-2024/> (дата звернення: 27.11.2024).

УДК 343.12'26(477):355.012(1-651.1)

Моренко Владислав Ігорович,

аспірант відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою

Інститут держави і права імені В. М. Корецького

Національної академії наук України

**ПРОДОВЖЕННЯ СТРОКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ:
БАЛАНС МІЖ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯМ
І КОНСТИТУЦІЙНИМИ ПРАВАМИ**

**EXTENSION OF PRE-TRIAL INVESTIGATION DEADLINES:
RECONCILING THE NEED FOR EFFECTIVE LAW ENFORCEMENT
WITH THE PROTECTION OF CONSTITUTIONAL RIGHTS**

Проаналізовано нові строки досудового розслідування в умовах воєнного стану. Досліджено порушення конституційних прав учасників кримінального провадження, запропоновано шляхи для відновлення балансу між забезпеченням правосуддя та дотриманням прав людини.

Ключові слова: кримінальне провадження; воєнний стан; продовження строку досудового розслідування; право особи на захист судом.

The thesis analyzes the new pre-trial investigation terms introduced during martial law. In particular, it examines violations of the constitutional rights of participants in criminal proceedings and proposes ways to restore the balance between ensuring justice and respecting human rights.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТОЛОГІЇ, КРИМІНАЛІСТИКИ ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Матеріали VI міжнародної
науково-практичної конференції
(Київ, 20.12.2024)

Верстальник Ігор Луцик

Підписано до друку 25.12.2024. Формат 60 × 84/16.
Папір офсет. Гарнітура Times New Roman. Друк офсет.
Ум. друк. арк. 32,55. Наклад 100 прим.

Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України,
вул. Сім'ї Бродських, 6, м. Київ, 03057, Україна.
Тел.: +38 (044) 200-29-11, +38 (044) 200-29-29
Сайт: <https://kndise.gov.ua>
e-mail: info@kndise.gov.ua

Виготовлювач: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
вул. В. Стуса, 22/1, м. Київ, 03142, Україна.
Тел.: +38 (050) 462-95-48, +38 (067) 820-84-77
Сайт: <https://lira-k.com.ua>
e-mail: zv_lira@ukr.net